

Eriävä mielipide

8.6.2026

Inka Douglas, juristi, STTK

Paula Ilveskivi, juristi, SAK

Eriävä mielipide mietintöön alustatyölaiksi

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry ja STTK ry eivät voi yhtyä työryhmän mietintöön siltä osin kuin siinä ehdotettu alustatyödirektiivin täytäntöönpano ei riittävällä tavalla turvaa direktiivin tavoitteiden toteutumista, alustatyötä tekevien henkilöiden tehokasta oikeussuojaa eikä alustatyöntekijöiden työehtojen ja työolojen tosiasiallista parantamista.

Alustatyödirektiivin tarkoituksena on parantaa alustatyössä työehtoja ja henkilötietojen suojaa muun muassa helpottamalla oikean ammattiaseman määrittämistä, lisäämällä algoritmijohtamisen läpinäkyvyyttä, oikeudenmukaisuutta, ihmisen suorittamaa valvontaa, turvallisuutta ja vastuuvuorollisuutta sekä parantamalla alustatyön läpinäkyvyyttä. Mietintöluonnoksessa tunnistetaan, että direktiivin tavoitteena on puuttua virheelliseen luokitteluun ja helpottaa alustatyötä tekevien henkilöiden uudelleenluokittelua palkansaajiksi, jotta he voivat käyttää EU:n lainsäädännön mukaisia työntekijän oikeuksia. [mietintöluonnos s. 1 ja 6]

SAK:n ja STTK:n näkemyksen mukaan ehdotettu sääntely jää useilta osin liian kapeaksi. Täytäntöönpanon lähtökohdaksi ei tule ottaa mahdollisimman suppeaa vähimmäisimplementointia, vaan direktiivin tarkoituksen tehokas toteuttaminen, EU-oikeuden tehokkuusperiaate, vastaavuusperiaate sekä direktiivin 26 artiklan mukainen heikennyskielto.

Eriävää mielipidettä kirjoitettaessa hallituksen esityksen luonnoksen vaikutusarviointien osuus on ollut kesken. Tämän vuoksi eriävässä mielipiteessä ei käsitellä vaikutusarviointeja lainkaan.

Työsuhdeolettaman tulee olla aidosti tehokas ja helposti sovellettava

Direktiivin 5 artikla edellyttää tehokasta, kumottavissa olevaa oikeudellista työsuhdeolettamaa, joka helpottaa alustatyötä tekevien henkilöiden asemaa menettelyissä, joissa heidän oikea ammattiasemansa määritetään. Mietintöluonnoksessa todetaan, että kun alustatyössä voidaan havaita johtamista ja valvontaa, sopimussuhde on todettava työsuhteeksi kansallisen lainsäädännön, työehtosopimusten tai käytännön mukaisesti ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö huomioon ottaen. Lisäksi alustapalvelun on olettaman kumotakseen näytettävä toteen, ettei kyseessä ole työsuhde. [mietintöluonnos s. 8–9]

SAK ja STTK katsovat, että kansallisen säännöksen tulee selkeästi turvata tämä menettelyllinen helpotus. Alustatyötä tekevän henkilön tai hänen edustajansa ei tule joutua näyttämään työsuhteen kaikkia tunnusmerkkejä jo ennen olettaman syntymistä.

Olettaman tulee käynnistyä, kun asiassa esitetään uskottavia tai alustavia tosiseikkoja johtamisesta ja valvonnasta. Tällaisia seikkoja voivat olla esimerkiksi työn suorittamista, hinnoittelua, työtehtävien jakamista, näkyvyyttä, arviointeja, sanktioita, tilin rajoittamista tai työn saatavuutta koskevat algoritmiset, sopimukselliset tai tosiasialliset mekanismit.

Mietintöluonnoksen säännöskohtaisissa perusteluissa työsuhdeolettaman tarkoitukseksi todetaan näyttö- ja selvitystaakan jakaminen siten, että oikeussuhteen muoto on oikein valittu eikä alustatyöhön yhdistettyä keinotekoisia väärinluokittelua yrittäjiksi tapahdu. [mietintöluonnos s. 67] Tämä tavoite ei kuitenkaan toteudu riittävästi, jos olettaman syntymiskynnyks asetetaan käytännössä liian korkealle.

Perusteluissa käytetyt työsuhdetta kuvaavat esimerkit rakentuvat liiaksi perinteisten työn organisoinnin ja valvonnan muotojen varaan eivätkä tavoita riittävästi alustavälitteiselle työlle ominaisia johtamisen ja valvonnan toteuttamistapoja. Ne ohjaavat arvioimaan työnantajan johto- ja valvontaoikeutta liian kapeasti, eivätkä tunnista riittäväällä tavalla esimerkiksi algoritmiseen johtamiseen ja valvontaan liittyviä erityispiirteitä. Direktiivin tarkoituksena on selvästi tehdä työsuhdeolettaman syntymisestä helpompaa kuin varsinaisen työsuhteen osoittamisesta. Direktiivin sanamuoto on tarkoituksella väljä: jos havaitaan johtamiseen ja valvontaan viittaavia tosiseikkoja, voidaan tarkastelussa ottaa huomioon juuri kyseisessä tilanteessa merkitykselliset seikat sen sijaan, että arvio sidottaisiin ennalta määriteltuihin ja kapeisiin tunnusmerkkeihin.

SAK ja STTK katsovat, että työsuhdeolettamaa koskevaa säännöstä tulee muuttaa siten, että se vastaa direktiivin asettamaa velvoitetta tehokkaasta, kumottavissa olevasta oikeudellisesta työsuhdeolettamasta. Lisäksi pykälän perusteluissa on nimenomaisesti todettava, että olettama on menettelyllinen helpotus alustatyötä tekevän henkilön ja hänen edustajansa hyväksi, eikä sitä saa tulkita tavalla, joka lisää heidän näyttö- tai vaatimustaakkaansa.

Olettamaa ei tule sulkea pois vero- ja sosiaaliturva-asioista

Mietintöluonnoksessa todetaan, että direktiivi jättää jäsenvaltioille liikkumavaraa päättää, sovelletaanko oikeudellista olettamaa rikosoikeudellisiin taikka veroihin tai sosiaaliturvaan liittyviin menettelyihin. [mietintöluonnos s. 6 ja 9] Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan lisäksi, että alustatyödirektiivin täytäntöönpano on päätetty toteuttaa vähimmäisimplemmentoinnilla ja että tätä kansallista liikkumavaraa käytettäisiin siten, että olettama suljettaisiin pois rikosasoiden sekä vero- ja sosiaaliturva-asoiden käsittelystä. [mietintöluonnos s. 72]

SAK ja STTK katsovat, ettei tätä liikkumavaraa tule käyttää työntekijän suojan kaventamiseen.

Direktiivi sallii sen, että oikeudellinen olettama rajataan vero- ja sosiaaliturvamenettelyjen ulkopuolelle, mutta tällaisen poissulun käyttö tässä laajuudessa on ongelmallista direktiivin tehokkaan toteutumisen, kansallisen oikeuskäytännön johdonmukaisuuden ja eri viranomaisten yhdenmukaisen arvioinnin kannalta. Alustatyössä virheellinen luokittelu vaikuttaa tyypillisesti samanaikaisesti

palkkaan, työaikaan, työsuojeluun, vakuuttamiseen, sosiaaliturvamaksuihin ja verotukseen. Jos sama henkilö voidaan työoikeudellisessa menettelyssä katsoa työsuhteiseksi, mutta vero- ja sosiaaliturvamenettelyissä olettaa ei voitaisi käyttää, syntyisi pirstaleinen ja epä johdonmukainen järjestelmä.

SAK ja STTK ehdottavat, että vero- ja sosiaaliturva-asioita koskevaa poissulkua ei säädetä ainakaan tilanteissa, joissa toimivaltainen viranomainen ratkaisee henkilön ammattiasemaa, työsuhteen olemassaoloa tai muuta työntekosuhteen oikeudellista luonnetta koskevaa kysymystä. Rikosoikeudellisten menettelyjen osalta voidaan arvioida erikseen rikosprosessin erityispiirteitä, mutta vero- ja sosiaaliturva-asioissa olettaa on voitava soveltaa ainakin silloin, kun asian ratkaisu edellyttää työntekijäaseman, palkaksi katsottavan suorituksen, työnantajavelvoitteiden tai sosiaalivakuuttamisen arviointia.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut puoltavat oletaman soveltamista myös vero- ja sosiaaliturvamenettelyissä

Kansallisessa täytäntöönpanossa on otettava huomioon korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut ruokalähetien asemasta. Ratkaisussa KHO 2025:41 oli kyse siitä, oliko työsuojeluviranomainen voinut velvoittaa yhtiön pitämään työaikakirjanpitoa ruokalähetien työtunneista ja korvauksista. KHO:n arvioitavana oli erityisesti se, tekivätkö lähetit työtä työsuhteessa vai itsenäisinä yrittäjinä.

KHO:n ratkaisu tukee vahvasti näkemystä siitä, että ruokalähetien työssä voi täytyä työsuhteen tunnusmerkistö ja että alustatyössä johtaminen ja valvonta voivat ilmetä myös algoritmisten, sopimuksellisten ja tosiasiallisten järjestelyjen kautta. Ratkaisu osoittaa, ettei arviointia voida sitoa yksinomaan työn muodolliseen järjestämistapaan tai siihen, miten osapuolet ovat itse nimenneet oikeussuhteensa.

Lisäksi KHO:n ratkaisussa 13.5.2026 taltio 1304 oli kyse tuloveroasiasta, jossa arvioitiin, oliko ruokalähettyhtiön avoimelle yhtiölle maksamaa korvausta pidettävä kuljetuksia suorittaneen henkilön palkkana vai avoimen yhtiön elinkeinotulona. KHO:n julkaistun päätöksen mukaan asiassa oli kyse työsuhteen tunnusmerkkejä koskevasta valituksesta tuloveroasiassa, ja ratkaisussa arvioitiin palkkaa koskevia ennakkoperintälain ja tuloverolain säännöksiä. Verohallinto on kuvannut ratkaisun merkitsevän, että ruokalähetit tekevät työtä työsuhteessa lähettihtiöön eivätkä itsenäisinä yrittäjinä myös silloin, kun lähetti toimii Y-tunnuksella, toiminimellä, henkilöyhtiön kautta tai osakeyhtiön osakkaana.

Nämä ratkaisut osoittavat, että alustatyön väärinluokittelu ei ole vain työoikeudellinen kysymys, vaan sillä on välittömät vaikutukset myös verotukseen, työnantajavelvoitteisiin, sosiaalivakuuttamiseen ja työntekijän toimeentuloturvaan. Kansallinen lainsäädäntö ei saa rakentaa keinotekoisia raja-aitoja eri menettelyjen välille silloin, kun kaikissa on kyse saman tosiasiallisen työn luonteen arvioinnista.

SAK ja STTK katsovat, että KHO:n ratkaisut tukevat vahvasti sitä, ettei työsuhteolettaa tule rajata kategorisesti pois vero- ja sosiaaliturvamenettelyistä.

Direktiivin täytäntöönpanon tulee tukea eri viranomaisten yhdenmukaista ja tehokasta mahdollisuutta tunnistaa tosiasiallinen työsuhde silloin, kun työn tekemisen olosuhteet siihen viittaavat.

Direktiivin heikennyskielto on otettava nimenomaisesti huomioon

Alustatyödirektiivin 26 artiklan mukaan direktiivin täytäntöönpano ei saa olla peruste alentaa alustatyöntekijöille jo myönnetyn suojan yleistä tasoa. Mietintöluonnoksessa todetaan, ettei direktiivi ole pätevä peruste heikentää jäsenvaltioiden alustatyöntekijöille jo myönnettyä suojan yleistä tasoa, mukaan lukien vakiintuneet menettelyt, joilla määritetään alustatyötä tekevien henkilöiden oikea ammattiasema, sekä heidän edustajiensa nykyiset oikeudet. [mietintöluonnos s. 15]

SAK ja STTK katsovat, että ottaen huomioon kansallinen oikeuskäytäntö, erityisesti KHO 2025:41 ja ratkaisu 13.5.2026 taltio 1304, sekä direktiivin 26 artiklassa säädetty heikennyskielto, direktiivin kansallinen täytäntöönpano ei saa johtaa siihen, että kansallisessa oikeuskäytännössä jo tunnistettuja työsuhteen arviointiperusteita, viranomaisten mahdollisuuksia puuttua väärinluokitteluun tai työntekijöiden ja heidän edustajiensa oikeussuojakeinoja kavennetaan.

Heikennyskiellon kanssa ongelmallista olisi myös se, jos työsuhteolettaa rajattaisiin pois vero- ja sosiaaliturva-asioista tavalla, joka heikentää viranomaisten mahdollisuuksia tunnistaa työsuhteessa tehty työ yhdenmukaisesti eri oikeudenaloilla. Tällainen ratkaisu ei olisi perusteltu direktiivin tavoitteiden, EU-oikeuden tehokkuusperiaatteen eikä kansallisen oikeuskäytännön kehityksen näkökulmasta.

Lainvalmistelussa ja sääntelyssä on nimenomaisesti toteutettava alustatyöntekijöiden, alustatyötä tekevien henkilöiden sekä edellä mainittuja tahoja edustavien henkilöiden kansallisessa lainsäädännössä, työehtosopimuksissa, oikeuskäytännössä tai viranomaiskäytännössä jo turvattu suojan taso.

Välittäjiä koskeva sääntely on liian kapea

Direktiivin mukaan välittäjällä tarkoitetaan tahoa, joka alustatyön tarjoamiseksi työtä välittävälle digitaaliselle alustalle tai sen kautta luo sopimussuhteen digitaalisen alustan ja alustatyötä tekevän henkilön kanssa tai toimii digitaalisen alustan ja alustatyötä tekevän henkilön välisessä alihankintaketjussa. [mietintöluonnos s. 8–9] Mietintöluonnoksessa todetaan myös, että välittäjien kautta työtä tekeville on taattava sama suoja kuin suoraan digitaaliseen alustaan sopimussuhteessa oleville ja että tätä varten voidaan tarvita yhteisvastuujärjestelmiä. [mietintöluonnos s. 9]

Säännöskohtaisissa perusteluissa kuitenkin todetaan, että alustayrityksen olisi välittäjää käyttäessään vain ”kohtuullisin ja käytettävissään olevin keinoin” varmistuttava siitä, että alustatyöntekijällä tai muulla alustatyötä tekevällä henkilöllä on lain mukaiset oikeudet. [mietintöluonnos s. 73]

SAK ja STTK katsovat, ettei tällainen muotoilu riittävällä tavalla turvaa välittäjien kautta työskentelevien samaa suojan tasoa.

Välittäjä rakenteita voidaan käyttää direktiivin velvoitteiden kiertämiseen, jos vastuu jää epäselväksi tai jos alustayrityksen velvollisuudet rajoittuvat vain muodollisiin ja kohtuullisiin selvittämistoimiin. Lakiin on lisättävä tehokas vastuusääntely, mukaan lukien tarvittaessa alustayrityksen ja välittäjän yhteisvastuu, ainakin keskeisten työntekijän suojan kannalta olennaisten velvoitteiden osalta, kuten palkka- ja korvaussaatavien, työaika- ja työsuojeluvelvoitteiden, tietojen antamisen, algoritmijohtamisen velvoitteiden sekä vastatoimien kiellon osalta. Näin vältetään se, että direktiivin turvaama suoja jää riippumaan muodollisista sopimusjärjestelyistä eikä tosiasiallisesta määräysvallasta ja vastuusta.

Välittäjän määritelmän on lisäksi vastattava direktiiviä ja katettava myös alihankintaketjut. Muutoin vaarana on, että alustayritykset voivat järjestää toimintansa sopimusketjujen kautta tavalla, joka heikentää alustatyötä tekevien henkilöiden oikeuksia.

Algoritmijohtamista koskevien oikeuksien tulee toteutua myös välittäjä rakenteissa

Direktiivin algoritmijohtamista koskevat säännökset soveltuvat myös henkilöihin, joilla ei ole työsopimusta tai työsuhdetta. Mietintöluonnoksessa todetaan, että direktiivissä vahvistetaan sääntöjä henkilötietojen suojan parantamiseksi algoritmijohtamisessa myös sellaisten alustatyötä tekevien henkilöiden osalta, joilla ei ole työsopimusta tai työsuhdetta. [mietintöluonnos s. 7 ja 10]

Mietintöluonnoksessa kuvataan algoritmijohtamisen velvoitteita muun muassa henkilötietojen käsittelyn rajoitusten, läpinäkyvyyden, vaikutustenarvioinnin, ihmisen suorittaman valvonnan, selvitysoikeuden sekä turvallisuutta ja terveyttä koskevien vaatimusten kautta. [mietintöluonnos s. 10–13] SAK ja STTK katsovat, että näiden velvoitteiden tulee kohdistua siihen tahoon, joka tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa automatisoituihin seuranta- tai päätöksentekojärjestelmiin tai niiden vaikutuksiin.

Muodollinen sopimussuhde välittäjään ei saa johtaa siihen, että alustayritys vapautuu vastuusta järjestelmistä, joiden kautta se tosiasiallisesti ohjaa, valvoo, arvioi, palkitsee, sanktioi tai rajoittaa alustatyötä tekevän henkilön työtä.

Lakiin on tämän vuoksi lisättävä selkeä säännös siitä, että alustayritys vastaa kaikista niistä algoritmijohtamiseen liittyvistä velvoitteista, jotka koskevat sen hallinnassa, määräysvallassa tai tosiasiallisessa vaikutuspiirissä olevia järjestelmiä riippumatta siitä, onko alustatyötä tekevän henkilön muodollinen sopimuskumppani välittäjä.

Edustajien tiedonsaanti- ja kanneoikeuksia on vahvistettava

Direktiivi edellyttää, että alustatyötä tekevien henkilöiden edustajilla on mahdollisuus panna vireille oikeudellisia tai hallinnollisia menettelyjä direktiivistä johtuvien oikeuksien täytäntöönpanemiseksi.

Mietintöluonnoksessa tunnistetaan myös, että alustatyötä tekeville henkilöillä ja heidän edustajillaan on oikeus panna vireille menettely oikean ammattiaseman määrittämiseksi. [mietintöluonnos s. 9 ja 14]

Mietintöluonnoksessa kuvataan lisäksi edustajien tiedonsaantia koskevia oikeuksia algoritmijohtamisen ja alustatyön läpinäkyvyyden yhteydessä. [mietintöluonnos s. 11–13] SAK ja STTK katsovat, että lakiin on lisättävä nimenomainen säännös ammattiliittojen ja muiden työntekijöiden edustajien oikeudesta toimia alustatyöntekijöiden puolesta tai tukena. Direktiivin vähimmäistaso edellyttää tällaisten oikeuksien turvaamista ainakin alustatyöntekijöiden osalta. Lisäksi kansallisesti on arvioitava, miten vastaavat oikeudet ulotetaan mahdollisimman tehokkaasti myös muiden alustatyötä tekevien henkilöiden edustajiin.

Säätelyn tulee mahdollistaa myös useita henkilöitä koskevat menettelyt, koska alustatyön väärinluokittelu ja algoritmijohtamisen ongelmat ovat usein rakenteellisia eivätkä yksittäistapauksia. Edustajien tiedonsaantioikeudet on muotoiltava täsmällisesti ja käyttökelpoisesti. Tietojen on oltava riittävän yksilöityjä, vertailukelpoisia ja ajantasaisia, jotta edustajat voivat arvioida väärinluokittelua, työaika, ansioita, sopimusehtoja, välittäjä rakenteita ja algoritmijohtamisen vaikutuksia.

Vastatoimien kiellon on katettava myös algoritmiset, välilliset ja kollektiiviseen toimintaan liittyvät vastatoimet

Direktiivin 22 ja 23 artiklojen tarkoituksena on varmistaa, että alustatyötä tekevät henkilöt ja heidän edustajansa voivat käyttää direktiivissä turvattuja oikeuksia tosiasiallisesti ilman pelkoa kielteisistä seurauksista. Mietintöluonnoksessa vastatoimien kiello tunnistetaan keskeiseksi edellytykseksi sille, että alustatyötä tekevät voivat käyttää oikeussuojakeinoja ilman pelkoa kielteisistä seurauksista. Mietintöluonnoksen 23 §:n mukaan alustayritys tai välittäjä ei saisi kohdistaa alustatyötä tekevään henkilöön tai tämän edustajaan kielteisiä seuraamuksia sen vuoksi, että tämä on käynnistänyt oikeudellisia tai hallinnollisia menettelyjä taikka ottanut yhteyttä viranomaiseen lain mukaisten oikeuksiensa vaatimiseksi. [mietintöluonnos s. 94–95]

SAK ja STTK pitävät lähtökohtaa kannatettavana, mutta ehdotettu sääntely jää liian kapeaksi. Direktiivin 22 artikla ei rajoitu vain viranomaisyhteydenottoihin tai oikeudellisiin ja hallinnollisiin menettelyihin, vaan sen tarkoituksena on suojata alustatyötä tekeviä henkilöitä ja heidän edustajiaan kaikilta epäedullisilta seurauksilta, jotka liittyvät direktiivissä turvattujen oikeuksien käyttämiseen tai niiden täytäntöönpanon vaatimiseen.

Komission asiantuntijaryhmän raportissa korostetaan, että 22 artiklan suoja on arvioitava yhdessä tehokkaita oikeussuojakeinoja ja seuraamuksia koskevien säännösten kanssa. Raportissa tuodaan esiin, että haitalliset seuraukset voivat ilmetä myös myöhemmin esimerkiksi tehtävämäärän vähenemisenä, vähemmän houkuttelevina tehtävinä tai tulonmenetyksenä.

Alustatyössä vastatoimet eivät useinkaan ilmene perinteisenä irtisanomisena tai kirjallisena sopimuksen päättämisenä.

Ne voivat toteutua algoritmijohtamisen kautta esimerkiksi työtehtävien jakamisen muutoksina, tehtävien laadun heikentymisenä, näkyvyyden alentamisena, hakusijoituksen heikentymisenä, arviointien, hyväksymisprosenttien tai hinnoittelun muutoksina, käyttäjätilin rajoittamisena, työn välittämisen tauottamisena tai tosiasiallisena "hiljaisena deaktivaationa". Mietintöluonnoksen perusteluissa tunnustetaan, että vastatoimi voi olla myös rajoitus, joka pienentää alustatyötä tekevän henkilön mahdollisuuksia saada työtehtäviä tai toimeksiantoja. [mietintöluonnos s. 95] Tämä on kuitenkin niin keskeinen alustatyön erityispiirre, että se tulee ilmetä selvästi myös lain sanamuodosta tai vähintään perusteluista nykyistä täsmällisemmin.

SAK ja STTK katsovat, että 23 §:ää on laajennettava kattamaan oikeuksien käyttäminen, oikeuksien käyttämisen valmistelu, tietopyynnot, sisäiset valitukset alustayritykselle tai välittäjälle, yhteydenotto ammattiliittoon tai muuhun edustajaan, osallistuminen edustukselliseen tai kollektiiviseen toimintaan, toisen alustatyötä tekevän henkilön tukeminen sekä osallistuminen oikeudelliseen, hallinnolliseen tai muuhun oikeuksien täytäntöönpanoa koskevaan menettelyyn. Suoja ei saa edellyttää, että asia on jo saatettu viranomaisen tai tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Lisäksi edustajien suojaa ei tule kansallisessa täytäntöönpanossa rajata vain henkilöihin, jotka itse työskentelevät kyseisen alustan kautta. Direktiivin vähimmäistason lisäksi kansallisesti on perusteltua turvata myös ammattiliittojen toimitsijoiden, luottamushenkilöiden, neuvonantajien ja muiden edustajien suoja vastatoimilta. Tällainen laajempi suoja on kansallisesti perusteltu, vaikka se ei kaikilta osin seuraa direktiivin vähimmäissisällöstä. Muussa tapauksessa oikeuksien käyttö, järjestäytyminen ja kollektiivinen oikeuksien valvonta voivat jäädä käytännössä tehottomiksi.

Sopimuksen päättämistä koskeva suoja ja perusteluvelvollisuus on toteutettava direktiivin 23 artiklan edellyttämällä tavalla

Mietintöluonnoksen 24 §:ssä säädettäisiin sopimuksen päättämiseen liittyvistä erityisistä vaatimuksista. Sen mukaan alustayrityksen tai välittäjän olisi pyynnöstä annettava viipymättä kirjalliset perustelut toimeksiantosopimuksen päättämiseksi. Kirjalliset perustelut olisi pyynnöstä annettava myös silloin, kun alustayritys tai välittäjä muulla tavoin lopettaa työn välittämisen alustatyöntekijälle tai muulle alustatyötä tekeväälle henkilölle. [mietintöluonnos s. 95 ja 118]

SAK ja STTK katsovat, ettei pelkkä pyynnöstä annettava perusteluvelvollisuus riitä panemaan täytäntöön direktiivin 23 artiklaa eikä direktiivin 10 ja 11 artikloista seuraavaa suojaa vakavissa päätöksissä. Direktiivin 23 artiklan 1 kohta edellyttää, että jäsenvaltiot kieltävät alustatyötä tekevän henkilön irtisanomisen, sopimuksen päättämisen tai vastaavan toimenpiteen sekä tällaisten toimenpiteiden valmistelun sillä perusteella, että henkilö on käyttänyt direktiivissä säädettyjä oikeuksia. Direktiivin 23 artiklan 3 kohta puolestaan edellyttää todistustaakan kääntämistä: jos alustatyötä tekevä henkilö esittää seikkoja, joiden perusteella voidaan olettaa päättämisen tai vastaavan toimenpiteen liittyvän oikeuksien käyttämiseen, alustan on osoitettava, että toimenpide perustui muuhun syyhyn.

Komission asiantuntijaryhmän raportissa korostetaan, että pelkkä päättämisen perusteluvelvollisuus ei ole riittävä suoja, vaan 23 artiklan 1 kohta edellyttää nimenomaista kieltoa, joka menee perusteluvelvollisuutta pidemmälle. Tämän vuoksi 24 §:n rinnalle on varmistettava riittävän selkeä päättämisen ja siihen rinnastuvien toimien kielto silloin, kun niiden perusteena on oikeuksien käyttäminen.

Lisäksi 24 §:n sanamuoto “muulla tavoin lopettaa työn välittämisen” on liian suppea. Alustatyössä henkilön toimeentulo voidaan käytännössä katkaista ilman muodollista sopimuksen päättämistä. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi käyttäjätilin osittainen rajoittaminen, tilapäinen keskeyttäminen, näkyvyyden heikentäminen, tehtävien saatavuuden olennainen vähentäminen, tehtävien tarjoamisen lopettaminen tietyillä alueilla tai tiettyinä aikoina taikka järjestelmän tekemät tai tukemat muutokset, jotka tosiasiallisesti estävät työn tekemisen.

Direktiivin 10 artiklan mukaan ihmisen on tehtävä päätökset, jotka koskevat sopimussuhteen rajoittamista, keskeyttämistä tai päättämistä, käyttäjätilin rajoittamista, tilapäistä tai pysyvää sulkemista tai muita vastaavaa haittaa aiheuttavia toimenpiteitä. Direktiivin 11 artiklan mukaan sopimussuhteen olennaisiin seikkoihin vaikuttavista päätöksistä, kuten käyttäjätilin rajoittamisesta tai sulkemisesta tai maksun epäämisestä, on annettava kirjallinen ilmoitus ja perustelut ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään päätöksen tullessa voimaan. Mietintöluonnoksessa nämä vaatimukset on tunnistettu algoritmijohtamista koskevassa jaksossa. [mietintöluonnos s. 11–12]

SAK ja STTK katsovat, että 24 §:ää ei saa tulkita niin, että perustelujen antaminen olisi vakavissa tilanteissa aina riippuvainen alustatyötä tekevän henkilön pyynnöstä. Erityisesti silloin, kun kyse on automatisoidun järjestelmän tekemästä tai tukemasta päätöksestä, joka johtaa sopimussuhteen rajoittamiseen, keskeyttämiseen tai päättämiseen, käyttäjätilin rajoittamiseen tai sulkemiseen, maksun epäämiseen tai työn välittämisen tosiasialliseen estymiseen, kirjalliset perustelut on annettava oma-aloitteisesti viimeistään päätöksen tullessa voimaan. Lisäksi on varmistettava, että päätös on aidosti ihmisen tekemä eikä vain muodollisesti ihmisen hyväksymä automatisoitu ratkaisu.

SAK ja STTK katsovat myös, että lakiin on lisättävä nimenomainen todistustaakkasäännös. Ilman todistustaakan kääntämistä vastatoimien kielto jää tehottomaksi, koska alustatyötä tekevällä henkilöllä ei yleensä ole pääsyä niihin tietoihin, joiden perusteella työtehtävien väheneminen, näkyvyyden heikentyminen, käyttäjätilin rajoittaminen tai muu vastaava toimenpide on toteutettu. Alustayrityksellä ja välittäjällä on pääsy järjestelmien toimintaan, päätöksenteon perusteisiin ja muuhun näyttöön, minkä vuoksi näyttötaakka on asetettava niille silloin, kun alustatyötä tekevä henkilö tai hänen edustajansa on esittänyt seikkoja, joiden perusteella voidaan olettaa vastatoimi.

Lisäksi alustayrityksen ja välittäjän vastuu on turvattava tehokkaasti, tarvittaessa yhteisvastuuta käyttäen, silloin kun muodollisen sopimuksen päättää välittäjä, mutta tosiasiallinen päätös, päätöksentekojärjestelmä tai päätöksen perusteet ovat alustayrityksen määräysvallassa. Vastaavasti alustayritys voi rajoittaa tiliä tai tehtävien saatavuutta, vaikka muodollinen sopimussuhde olisi välittäjän kanssa.

Välittäjärankinnot ei saa käyttää vastatoimien kiellon tai sopimuksen päättämistä koskevien velvoitteiden kiertämiseen.

Seuraamusjärjestelmä ei ole riittävän tehokas eikä varoittava

Direktiivi edellyttää tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia. Mietintöluonnoksessa todetaan, että jäsenvaltioiden on säädettävä seuraamuksista direktiivin tai sen nojalla annettujen kansallisten säännösten rikkomisesta. [mietintöluonnos s. 14–15]

Ehdotetun 29 §:n mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä alustayritykselle tai välittäjälle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö 10 §:n 2 momentin mukaisen arviointivelvollisuuden tai 20 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden. Seuraamusmaksun ehdotettu määrä olisi vähintään 1 000 euroa ja enintään 30 000 euroa. [mietintöluonnos s. 101 ja 122]

Vastatoimien kiellon rikkomista koskevan seuraamusjärjestelmän on oltava tehokas, oikeasuhtainen ja varoittava. Mietintöluonnoksen 30 §:ssä ehdotetaan, että vastatoimien kiellon rikkomisesta voitaisiin määrätä enintään 35 000 euron hyvitys. Hyvitys voitaisiin jättää tuomitsematta, jos menettelyä pidetään vähäisenä. [mietintöluonnos s. 101] SAK ja STTK katsovat, ettei tämä välttämättä ole riittävää erityisesti suurten ja kansainvälisesti toimivien alustayritysten osalta.

Vastatoimien seuraukset voivat alustatyötä tekeväälle henkilölle olla erittäin vakavia: tilin sulkeminen, työn välittämisen lopettaminen tai näkyvyyden heikentäminen voi katkaista toimeentulon välittömästi. Tämän vuoksi seuraamusten tulee sisältää hyvityksen lisäksi mahdollisuus vaatia päätöksen oikaisemista, tilin palauttamista, työn välittämisen palauttamista, vahingonkorvausta menetetyistä tuloista sekä tarvittaessa väliaikaisia turvaamistoimia. Hyvityksen enimmäismäärää tulisi arvioida uudelleen esimerkiksi poistamalla se, sitomalla seuraamus yrityksen liikevaihtoon tai porrastamalla sitä muutoin niin, että seuraamus on aidosti tehokas ja varoittava myös suurille alustayrityksille. Liikevaihtosidonnaisuus on tältä osin yksi mahdollinen kansallinen toteuttamistapa, ei ainoa direktiivistä seuraava ratkaisu.

SAK ja STTK katsovat yleisemminkin, ettei ehdotettu seuraamusjärjestelmä ole riittävän varoittava erityisesti suurille, kansainvälisesti toimiville alustayrityksille. Kiinteä 30 000 euron enimmäismäärä voi muodostua pelkäsi liiketoimintakustannukseksi, eikä se välttämättä ohjaa tehokkaasti lain noudattamiseen.

Seuraamusmaksun tulee kattaa laajemmin direktiivistä johtuvat keskeiset velvoitteet, kuten työsuhdeolettan kiertäminen, tietojen antamatta jättäminen edustajille tai viranomaisille, suojatun viestintäkanavan laiminlyönti, ihmisen suorittaman valvonnan puutteet, haitalliset automaattiset päätökset, välittäjä-rakenteiden kautta tapahtuva velvoitteiden kiertäminen sekä viranomaispäätösten noudattamatta jättäminen.

SAK ja STTK ehdottavat, että seuraamusmaksun enimmäismäärää arvioidaan uudelleen ja että seuraamusjärjestelmää porrastetaan siten, että se on tosiasiallisesti varoittava myös suurille ja useassa jäsenvaltiossa toimiville alusta-

yrityksille. Yhtenä kansallisena toteuttamisvaihtoehtona voidaan käyttää seuraamusten sitomista yrityksen liikevaihtoon.

Viranomaisvalvonnan on oltava tehokasta ja riittävästi resursoitua

Direktiivin tehokas täytäntöönpano edellyttää, että toimivaltaisilla viranomaisilla on riittävät toimivaltuudet, tiedonsaantioikeudet, resurssit ja tekninen osaaminen. Mietintöluonnoksessa todetaan, että jäsenvaltioiden tulee muun muassa säätää tehokkaasta ja oikeasuhteisesta valvonnasta ja tarkastuksista alustatyössä sekä varmistaa viranomaisten koulutus ja tekninen osaaminen erityisesti algoritmijohtamisen osalta. [mietintöluonnos s. 9]

Mietintöluonnoksen nykytilan arvioinnissa valvontaa ja seuraamuksia käsitellään omana kokonaisuutenaan, ja ehdotusten vaikutuksissa käsitellään myös viranomaisvaikutuksia. [mietintöluonnos s. 44–46 ja 55–56] SAK ja STTK katsovat, että nämä lähtökohdat on toteutettava konkreettisesti.

Viranomaisilla tulee olla oikeus saada alustayrityksiltä ja välittäjiltä kaikki valvonnan kannalta olennaiset tiedot, mukaan lukien tiedot automatisoiduista seuranta- ja päätöksentekojärjestelmistä, työn jakamisesta, ansioista, työajasta, arviointijärjestelmistä, tilien rajoittamisesta ja välittäjistä.

Lisäksi viranomaisten välinen yhteistyö on järjestettävä niin, ettei alustatyöntekijän asema jää eri oikeudenalojen väliin. Työsuoja-, vero-, sosiaaliturva- ja vakuuttamisviranomaisten on voitava hyödyntää toistensa havaintoja ja ratkaisuja tehokkaasti, kun ne arvioivat samaa tosiasiallista työn tekemisen järjestelyä.

Hallituksen esitysluonnoksen vaikutusarvioista

Esitysluonnoksen vaikutusarvioissa työntekijänäkökulma jää osin vaimeaksi. Yrityksille aiheutuvia kustannuksia, hallinnollista taakkaa ja markkinavaikutuksia arvioidaan konkreettisesti, kun taas työntekijöille syntyviä hyötyjä — kuten oikeussuojan vahvistumista, neuvotteluaseman paranemista, tulon ennakoitavuutta, työturvallisuusvastuiden selkeytymistä ja mahdollisuutta puuttua algoritmisiin epäkohtiin — käsitellään varovaisemmin. Jos työsuhdeolettaman ei arvioida johtavan odotusajan palkallisuuteen tai parempaan ansiotasoon, tämä tulisi todeta avoimesti myös työntekijäsuojan rajallisuutena eikä ainoastaan yrityskustannusten maltillisuutta tukevana seikkana.

Vaikutusarviointia tulisi täydentää selkeämmällä työntekijävaikutusten arviolla. Siinä olisi arvioitava erityisesti esityksen vaikutuksia tosiasialliseen tuntiansioon kulujen ja odotusajan jälkeen, tulon ennakoitavuuteen, työturvallisuuteen ja psykososiaaliseen kuormitukseen, alustalta poistamisen ja työn tarjoamatta jättämisen riskeihin, haavoittuvassa asemassa olevien työntekijöiden asemaan sekä siihen, voivatko yksittäiset alustatyötä tekevät tosiasiasa käyttä heille säädettyjä oikeuksia ilman kielteisten seuraamusten pelkoa tai oikeudellista tukea.

Työsuhdeolettamaa koskevassa vaikutusarvioinnissa todetaan, ettei työajan seurantaan tulisi muutosta eikä minimituntipalkkaa muodostuisi, koska KHO:n päätöksen mukaan ruokalahettien työn luonne on sellainen, ettei työaikalakia

sovelleta lähetteihin heidän voidessaan itse päättää, milloin ja kuinka paljon työtä tekevät. Arviointi antaa tältä osin liian kategorisen kuvan työaikalain soveltumattomuudesta ruokalähettytyöhön. Työaikalain soveltamisalapoikkeus edellyttää työaika-autonomista asemaa ja tapauskohtaista kokonaisharkintaa. Myös työaikalakia koskevan hallituksen esityksen mukaan työaikalain soveltaminen on arvioitava jokaisessa yksittäisessä työsuhteessa erikseen. KHO:n ratkaisu koski yhden alustayrityksen toimintaa, eikä sen perusteella voida yleisesti päätellä, että työaikalaki jäisi kategorisesti soveltumatta ruokalähettytyöhön. Lisäksi jää epäselväksi, mitä vaikutusarvioinnissa tarkoitetaan sillä, ettei minimituntipalkkaa muodostuisi.

Vastaavasti vaikutusarvioinnissa todetaan, että työsuhteessa oleva kuriiri ei voisi käyttää sijaista sairastuessaan eikä työskennellä muilla kilpailevilla alustoilla. Myös tämä arvio on liian yleistävä. Kilpailevan toiminnan kieltä ei merkitse automaattista estettä tehdä työtä toiselle alustalle, vaan edellyttää tapauskohtaista arviota siitä, vahingoittaako toiminta työnantajaa työn luonne ja työntekijän asema huomioon ottaen hyvän tavan vastaisena kilpailutekona.

SAK:n ja STTK:n keskeiset muutosehdotukset

SAK ja STTK edellyttävät, että mietintöä muutetaan ainakin seuraavilta osin:

1. Työsuhdeolettaman käynnistymiskynnystä madalletaan ja perusteluissa todetaan selvästi, ettei alustatyötä tekevän henkilön tai hänen edustajansa tarvitse näyttää työsuhteen kaikkia tunnusmerkkejä oleltaman syntymiseksi. [mietintöluonnos s. 8–9 ja 67–72]
2. Vero- ja sosiaaliturva-asioita koskeva työsuhdeolettaman poissulku poistetaan ainakin tilanteissa, joissa viranomainen ratkaisee henkilön ammattiasemaa, työsuhteen olemassaoloa, palkaksi katsottavaa suoritusta, työnantajavelvoitteita tai sosiaalivakuuttamista. [mietintöluonnos s. 6, 9 ja 72]
3. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut KHO 2025:41 ja KHO 13.5.2026 taltio 1304 otetaan täysimääräisesti huomioon lakiesityksen sisällössä ja sen perusteluissa.
4. Välittäjän määritelmä laajennetaan vastaamaan direktiiviä ja kattamaan alihankintaketjut. [mietintöluonnos s. 8–10 ja 73]
5. Lakiin lisätään tehokas vastuusääntely, mukaan lukien tarvittaessa alustayrityksen ja välittäjän yhteisvastuu, tilanteissa, joissa välittäjä rakenteen käyttö voi muutoin heikentää alustatyötä tekevän henkilön suojaa. [mietintöluonnos s. 9 ja 73]
6. Algoritmijohtamista koskevat velvoitteet säädetään koskemaan sitä tahoa, joka tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa järjestelmiin tai niiden vaikutuksiin, riippumatta muodollisesta sopimusjärjestelystä. [mietintöluonnos s. 10–13]
7. Ammattiliittojen ja muiden työntekijöiden edustajien oikeutta panna vireille menettelyjä, saada tietoja ja toimia useiden alustatyöntekijöiden puolesta vahvistetaan sekä kansallisesti arvioidaan vastaavien oikeuksien tehokasta ulottamista myös muiden alustatyötä tekevien henkilöiden edustajiin. [mietintöluonnos s. 9 ja 13–14]
8. Vastatoimien kieltä laajennetaan kattamaan oikeuksien käyttäminen ja sen valmistelu, sisäiset valitukset, tietopyynnöt, yhteydenotot ammattiliittoon,

- edustajaan tai viranomaiseen, kollektiiviseen toimintaan osallistuminen sekä toisen alustatyötä tekevän henkilön tukeminen. [mietintöluonnos s. 94–95]
9. Vastatoimien kieltoon lisätään nimenomainen suoja algoritmisia ja välillisiä vastatoimia vastaan, kuten työtehtävien vähentämistä, näkyvyyden heikentämistä, vähemmän edullisten tehtävien tarjoamista, tilin rajoittamista, keskeyttämistä tai sulkemista sekä muita toimeentuloon vaikuttavia toimia vastaan. [mietintöluonnos s. 95]
 10. Sopimuksen päättämistä koskevaa 24 §:ää täydennetään niin, että kirjalliset perustelut annetaan oma-aloitteisesti vakavista päätöksistä, kuten käyttäjätilin rajoittamisesta tai sulkemisesta, työn välittämisen lopettamisesta tai olennaisesta vähentämisestä, maksun epäämisestä sekä muista sopimuksen päättämiseen rinnastuvista toimenpiteistä. [mietintöluonnos s. 95 ja 118]
 11. Lakiin lisätään direktiivin 23 artiklan edellyttämä nimenomainen todistustaakkasäännös: jos alustatyötä tekevä henkilö tai hänen edustajansa esittää seikkoja, joiden perusteella voidaan olettaa vastatoimi tai oikeuksien käyttämiseen liittyvä sopimuksen päättäminen, alustayrityksen tai välittäjän on osoitettava, että toimenpide perustui muuhun hyväksyttävään syyhyn.
 12. Seuraamusjärjestelmää laajennetaan ja seuraamusmaksujen sekä vastatoimien kiellon rikkomisesta määrättävän hyvityksen tasoa arvioidaan uudelleen siten, että seuraamukset ovat aidosti varoittavia esimerkiksi porrastamalla niitä tai käyttämällä liikevaihtoon sidottua mallia yhtenä kansallisena toteuttamisvaihtoehtona. [mietintöluonnos s. 14–15, 101 ja 122]
 13. Työsuojeluviranomaisille ja muille toimivaltaisille viranomaisille turvataan riittävät toimivaltuudet, tiedonsaantioikeudet, resurssit ja tekninen osaaminen erityisesti algoritmijohtamisen, väärinluokittelun, vastatoimien ja sopimuksen päättämiseen rinnastuvien toimenpiteiden valvontaan. [mietintöluonnos s. 9, 44–46 ja 55–56]

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

STTK ry